

تحلیل مداخله خانوادها و اجتماعات محلی در فرایندهای آموزشی و مدیریتی مدارس با استفاده از مدل نظری «همپوشانی حوزههای تأثیر»

آذر شهری، دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، دانشگاه کردستان، گروه علوم تربیتی، سنندج، ایران

* ناصر شیربگی، دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه کردستان،

سنندج، ایران

کیوان بلندهمتان، استادیار گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه کردستان،

سنندج، ایران

چکیده

هدف کلی این پژوهش تحلیل مداخله خانوادها و اجتماعات محلی در فرایندهای آموزشی و مدیریتی مدارس با استفاده از مدل نظری «همپوشانی حوزههای تأثیر» بود. روش تحقیق از نوع ترکیبی تبیینی (کمی - کیفی) بود. جامعه آماری شامل کلیه معلمان، مدیران و والدین دانش آموزان مدارس ابتدایی شهر کرمانشاه بود. تعداد ۳۱۱ نفر از معلمان و مدیران و ۳۸۱ نفر از والدین دانش آموزان به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده در بخش کمی دو پرسشنامه و در بخش کیفی یک پروتکل مصاحبه نیمه ساخت یافته بود. تحلیل ها داده های نشان داد که مدارس انتخاب شده والدین را در بعد والدگری، حمایت داوطلبانه، یادگیری در خانه، مشارکت در تصمیم گیری و ارتباطات مداخله دادند اما در بعد همکاری با اجتماع محلی سطح مداخله پایین بود. نتایج تحلیل پرسشنامه دوم نشان داد والدین در تمام گونه های مداخله، مداخله بالای دارند اما در گونه حمایت داوطلبانه و مشارکت در تصمیم گیری مداخله کم تر است. از داده های حاصل از بخش کیفی در ارتباط با تأثیر مداخله بر یادگیری، مقوله های مانند نهادینه کردن ارزش های اجتماعی، آموزشی و مذهبی توسط اجتماعات محلی و والدین، تقویت رفتارهای مربوط به یادگیری استخراج گردید. در خصوص موانع مداخله مقوله های مانند شرایط و ویژگی های والدین، شرایط و ویژگی های دانش آموزان، عدم انعطاف معلمان، مشکلات اقتصادی و نبود فرهنگ مداخله احصا گردید.

واژگان کلیدی: مداخله والدین، مداخله جامعه محلی، مدرسه، مدل همپوشانی حوزه های تأثیر.

An Analysis of Families and Community's Involvement in The Schools' Educational and Administrative Processes Using "Overlapping Spheres of Influence" Model

Azar Shahri, PhD student of Educational Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences Department of Educational Science, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran

***Naser Shirbagi**, Associate Professor, Educational Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences Department of Educational Science, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran

Kiywan Bolandhematan, Assitant professor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Educational Science, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran

Abstract

The overall purpose of this research was to analyze the Families and Community's involvement in the educational and managerial processes of schools using The "*Overlapping Spheres of Influence*" Theoretical Model. The research method was an explanatory (quantitative - qualitative) combination. The statistical population consisted of all teachers, administrators and parents of elementary school students in Kermanshah. 311 teachers and managers and 381 parents of students were selected as the sample of the study. The tool used in the quantitative section was two questionnaires, and in the qualitative section of the interview protocol. Data analysis showed that Selected schools interfered parental involvement in parenting, voluntary support, home-based learning, decision-making, and communication. But in the area of community-based collaboration, intervention was low. The results of the analysis of the second questionnaire showed that parents have high interfered in six types involvement, but are less interfered in types voluntary support and participation in decision-making. data from the qualitative section in relation to the effect of learning intervention, categories such as institutionalizing social, educational, and religious values by local communities and parents, reinforced learning behaviors. In connection with the barriers to involvement, categories such as conditions and characteristics of parents, conditions and characteristics of students, lack of Flexible teacher's, economic problems, and lack of involvement culture were recorded

Key words: parental involvement, community involvement, school, model of overlapping spheres of influence

* Corresponding author: nshirbagi@uok.ac.ir

Receiving Date: 13/10/2018 Acceptance Date: 2/1/2019

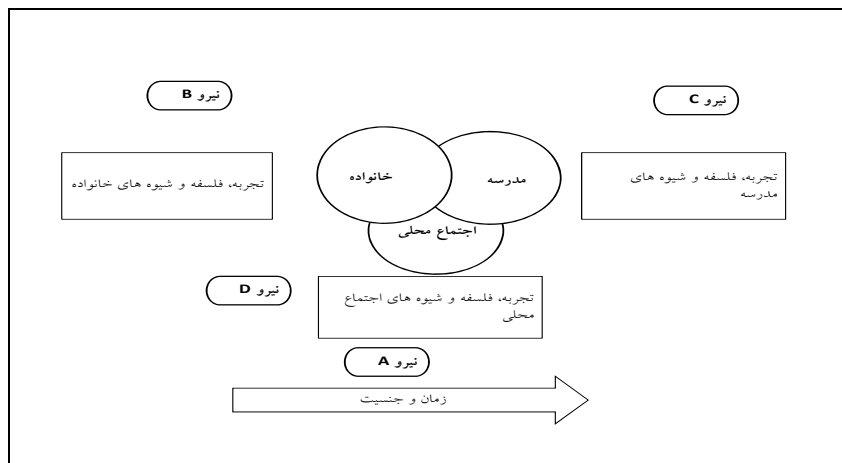
مقدمه

امروزه مداخله خانوادها و اجتماعات محلی در فرایندهای آموزشی و مدیریتی مدارس بیش از پیش احساس می شود. آموزش مؤثر در مدارس بدون مشارکت جدی والدین و اجتماع محلی نمی تواند به نحو شایسته صورت پذیرد، ضروری است آموزگاران و مسئولان مدرسه از محیط زندگی، فرهنگ و ارزش های حاکم بر محیط خانواده کودک آگاهی یابند تا بتوانند برنامه های آموزشی خود را با همکاری والدین بهبود ببخشند. مدرسه کارآمد مدرسه ای است که مداخله والدین یا دیگر اعضای خانواده را در تربیت فرزندان حمایت و تشویق می کند [۱۶].

نظریات و تحقیقات در مورد مداخله والدین عمدتاً بر روی انگیزه و اقدامات والدین تمرکز کرده اند و تا حد زیادی از «بستر و محیط مدرسه» غفلت شده است. برای مثال، نظریه هور- دمپسی و ساندلر^۱ (۱۹۹۷) درباره اینکه «چرا والدین در آموزش فرزندان شان درگیر هستند» بر نقش باورهای والدین و احساس شایستگی آنان به عنوان تعیین کننده اصلی رفتار والدین تأکید دارد [۱۵]. همچنین، گروولنیک و سلوویزک^۲ (۱۹۹۴) یک مدل چندبعدی از مداخله والدین در مورد تجربیات پدیدارشناسانه از تعاملات والدین-بچه ها در مدرسه ارائه نموده اند [۱۲]. اگرچه این نظریه ها توانسته اند به هدف نهایی خود که بهبود مداخله والدین بود دست یابند اما این نظریات فقط چهارچوبی در مورد نقش والدین و احساس خودکارآمدی آنان در فرایند آموزشی دانش آموزان ارائه کرده اند درحالی که عوامل متعدد جامعه شناختی بر تعامل خانه-مدرسه تأثیر می گذارند و علاوه بر والدین، اجتماع محلی نیز در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان مؤثر هستند که در این نظریات به این عوامل پرداخته نشده است.

1. Hoor-Dempsey & Sandler
2. Grolnick & Slowiazek

نظریه همپوشانی حوزه‌های تأثیر^۱ [۱۰] بر تعاملات مدرسه، اجتماعات محلی و خانواده متمرکز است و بر اساس آن برنامه‌های مدرسه و شیوه‌های تأثیرگذار بر رفتار والدین و موفقیت دانش‌آموزان در مدرسه طراحی می‌شود و توسعه می‌یابد. در نظریه بیان‌شده، که مبانی نظری پژوهش کنونی بر آن قرارگرفته چنین فرض می‌شود که دانش‌آموزان زمانی بیشتر یاد می‌گیرند که والدین، مربیان و اعضای اجتماعات محلی برای هدایت و حمایت از یادگیری و توسعه آن‌ها باهم کار کنند. از این‌رو، سه حوزه مدرسه، خانه و اجتماع محلی باهم همپوشانی دارند و تأثیرات آن بر دانش‌آموزان از طریق تعاملات والدین، مربیان، ذی‌نفعان اجتماع محلی و دانش‌آموزان در سراسر این زمینه‌ها ترکیب می‌شود. در شکل ۱ اجزای مدل همپوشانی حوزه‌های تأثیر به تصویر کشیده شده است. به عبارت ساده‌تر، فرض‌بنیادی این نظریه آن است که موفقیت علمی دانش‌آموزان از طریق همکاری و حمایت این سه نهاد بهتر به دست می‌آید.

شکل ۱ مدل نظری همپوشانی حوزه‌های تأثیر اقتباس شده از (اپستین و همکاران، ۲۰۰۲)

اپستین^۱ (۱۹۸۷ به نقل از دیسلندز^۲، ۲۰۰۱) با الهام از مدل زیست بوم شناختی^۳ برونفن برنز^۴، بر روابط مؤثر و مفید میان دو موقعیت خانه و مدرسه تأکید می‌کند و در مدل مفهومی خود، خانواده و مدرسه و اجتماع محلی را سه گره در نظر می‌گیرد که می‌توانند به سمت یکدیگر حرکت کنند یا از هم فاصله بگیرند. فصل مشترک این وضعیت نیز طبیعتاً کودکان هستند که با نزدیکی عوامل سه‌گانه بیان‌شده به همدیگر سهم بیشتر و منسجم‌تری از موفقیت تحصیلی دریافت می‌کنند. حرکتی که بنا بر نوشته‌های اپستین در شش گونه متفاوت مداخله به شرح جدول ۱ اتفاق می‌افتد [۵].

جدول ۱ گونه‌های متفاوت مداخله خانواده و اجتماع محلی

نوع مداخله	خلاصه‌ای از نمونه اقدامات خانواده، اجتماع محلی و مدرسه
والدگری	همه اعضای خانواده در ایجاد محیطی حمایتی از دانش‌آموز کمک کنند. برنامه حمایت از خانواده برای کمک به سلامت و تغذیه دانش‌آموزان کارگاه‌های آموزشی، پخش فیلم، تماس تلفنی / پیامک برای والدین
ارتباط	طراحی گونه‌های مؤثر ارتباط مدرسه با خانه و بالعکس درباره برنامه‌های مدرسه و پیشرفت کودکان گردهمایی با والدین حداقل یک‌بار در سال حضور در جلسه‌های اولیا و مربیان فرستادن پوشه هفتگی یا ماهانه از کاردانش‌آموزان به خانه برای بررسی و نظارت خانواده ارائه اطلاعات شفاف در مورد دوره‌ها و برنامه‌های داخل مدرسه
انجام داوطلبانه	بررسی سالانه برای شناسایی علایق، استعدادها و توانایی‌های والدین داوطلب انجام می‌شود تا مهارت و استعداد آن‌ها برای نیازهای مدرسه و کلاس درس تطبیق داده شود.

1. Epstein
2. Deslands
3. Bioecological Model
4. Bronfen brenner

مدیریت بر آموزش سازمانها

والدین و اجتماع محلی را برای درگیر شدن در مدرسه به روش‌های مختلف تشویق می‌کنند (کمک و نظارت در کلاس، تدارک اردو و سفرها یا جشن‌ها، کار کردن در کتابخانه و..).	فعالیت‌ها
مداخله کاملاً در محیط خانه اتفاق می‌افتد. مانند: کمک به انجام تکالیف مدرسه، بحث و گفت‌گو پیرامون مسائل مدرسه، تشویق و تأیید ارسال اطلاعات برای خانواده در مورد مهارت‌های موردنیاز برای دانش‌آموزان در همه موضوعات در هر پایه تحصیلی	یادگیری در خانه
والدین در نقش رهبری در شورای مدرسه و دیگر انجمن‌ها اقدام می‌کنند. تشکیل انجمن اولیا و مربیان فعال، یا دیگر سازمان‌های والدین، شوراهای مشورتی، یا کمیته‌های برای رهبری و مشارکت والدین	مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها
درخواست یاری و کمک گرفتن از تمامی کسانی که به نحوی بر یادگیری و رشد دانش‌آموزان مؤثرند، تخصصی در این زمینه دارند (شرکای کسب‌وکار، گروه‌های فرهنگی و تفریحی، خدمات بهداشتی، سازمان‌های دینی و نظامی و انتظامی) تهیه اطلاعات برای خانواده‌ها و دانش‌آموزان در مورد موضوعات سلامت، فرهنگی، تفریحی، حمایت اجتماعی	همکاری با اجتماعات محلی

مفهوم سرمایه اجتماعی به نظریه هم‌پوشانی حوزه‌های تأثیر مرتبط است. والدین، مربیان و شرکای اجتماع محلی از طریق تعاملاتشان، روابط اجتماعی و تبادل اطلاعات ایجاد می‌کنند که به‌عنوان سرمایه اجتماعی تجمیع می‌یابد و ممکن است در بهبود تجربیات یادگیری و تحصیلی دانش‌آموزان استفاده شود [۱۹].

به عقیده اپستین و شلدون^۱ (۲۰۰۶) همکاری خانواده، مدرسه و اجتماع محلی در مقایسه با دیگر موضوعات پژوهشی در آموزش موضوع مطالعاتی جوانی است [۱۰]. انباشت دانش در این حوزه در خلال چهار دهه گذشته با نظریات دقیق‌تر، سؤالات

1. Sheldon

پژوهشی گسترده‌تر، شیوه‌های تحلیل بهبودیافته‌تر و تلاش‌ها و علایق بیشتر مربیان و متصدیان همراه بوده است. سازگاری خانه و مدرسه و مداخله والدین در تحصیل دانش آموزان به دو شکل حرفه‌ای و سیاسی ارتقاء پیدا کرده است و این پنداره شکل گرفته که اگر والدین و معلمان به صورت مشارکتی کار کنند به نفع دانش آموزان است. چنین آگاهی گسترده‌ای به صورت چشمگیر در جوامع غربی فرا صنعتی شامل بریتانیا، نیوزیلند، نروژ، سوئیس و آمریکا دیده می‌شود و در کشورهای در حال توسعه نیز در حال گسترش - است [۷].

هیچ موضوعی در تعلیم و تربیت به اندازه مداخله والدین در آموزش فرزندانشان مورد توافق صاحب‌نظران نبوده است. معلمان و مدیران می‌خواند بدانند که چگونه با والدین به طور مثبت کار کنند و چه طور اجتماع محلی برای افزایش موفقیت دانش آموزان درگیر کنند. والدین می‌خواهند بدانند آیا مدارس آموزش باکیفیت را فراهم می‌کنند، چه طور به فرزندانشان کمک کنند که تکالیفشان به بهترین نحو انجام دهند، و چگونه با معلمان ارتباط برقرار کنند. دانش آموزان می‌خواهند در مدرسه موفق شوند بنابراین، آن‌ها نیاز به راهنمایی، حمایت و تشویق والدین، معلمان و دیگران در اجتماع محلی دارند. با وجود توافق زیاد در مورد اهمیت این اهداف بیشتر مدارس نیاز به کمک در توسعه برنامه‌های جامع برای مداخله اجتماع محلی، مدرسه و خانواده دارند اگرچه مسلم است که مطالعه هم‌زمان این سه حوزه دشوار است اما مهم است محققان اثرات هم‌زمان و تجمعی خانواده و مدرسه و اجتماع محلی بر توسعه و یادگیری دانش آموزان تشخیص دهند [۱۰].

نظام آموزشی به منظور تحقق اهداف چندبعدی جامعه برپاشده و مدارس در خدمت نیازهای اجتماع هستند. از این جهت، برقراری ارتباط مؤثر میان مدارس و اجتماع امری ضروری به نظر می‌رسد. هدف عمده پژوهش حاضر بررسی وضعیت مداخله والدین و

اجتماع محلی در فرایند آموزشی دانش‌آموزان است. پژوهش حاضر در پی پاسخ‌گویی به پرسش‌های ذیل است:

بخش کمی:

۱- والدین در چه حوزه‌های از تعلیم و تربیت بچه‌هایشان مداخله می‌کنند؟

۲- مدارس در چه حوزه‌هایی، والدین و اجتماع محلی را دخالت می‌دهند؟

بخش کیفی:

۳- چالش‌های والدین و اجتماع محلی در بحث مداخله در فرایند آموزشی و

مدیریتی مدارس چیست؟

۴- مداخله والدین/ اجتماع محلی چگونه بر یادگیری دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد؟

شواهد گسترده‌ای برای اثربخشی مداخله والدین در تسهیل موفقیت علمی دانش‌آموزان توسط مطالعات مروری و فرا تحلیل‌های بین‌المللی گزارش شده است [۴، ۱۴، ۱۹]. اندازه اثر^۱ برای تأثیر دخالت والدین در موفقیت علمی دانش‌آموزان از طریق فرا تحلیل مطالعات انجام شده برای تمام مدارس ۵۱٪. برای مدارس ابتدایی شهری ۷۰٪ تا ۷۴٪. و برای مدارس متوسطه شهری ۳۸٪ تا ۵۳٪. محاسبه شده است [۱۹]. هایتی^۲ (۲۰۰۹) گزارش داد که میانگین کلی اندازه اثر برای مداخله‌های آموزشی ۴٪ است این یافته‌ها بیانگر آن هستند که دخالت والدین عموماً با اندازه‌های اثر بزرگ‌تر از این تخمین زده می‌شود که به‌طور اساسی موفقیت‌های علمی دانش‌آموزان را تحت تأثیر قرار می‌دهد بنابراین، واضح است که دخالت والدین تأثیر قابل توجهی بر روی موفقیت دانش‌آموزان در مدارس ایجاد کرده است [۱۳].

1 Effect size

2. Hattie

یافته‌های تحقیق چین هانگ و ماسون^۱ (۲۰۰۸) نشان داد که نگرش والدین همراه با فعالیت‌هایشان نسبت به آموزش دانش آموزان تأثیر مثبتی بر موفقیت تحصیلی آنان دارد. همچنین گزارش کردند که وقتی خانواده‌ها، اجتماع محلی و مدرسه باهم همکاری می‌کنند دانش آموزان نمرات بالاتری به دست می‌آورند و نگرششان نسبت به مدرسه مثبت‌تر می‌شود [۱۷]. ساندرز و شلدون^۲ (۲۰۰۹) گزارش کردند که وقتی رابطه قوی و مثبت در میان دانش آموزان، والدین، معلمان و اجتماع محلی ایجاد شود مدارس اثربخش‌تر می‌شوند [۲۵].

نتایج تحقیق پاتریکاکو^۳ و همکاران (۲۰۰۵) نشان دادند که مداخله داوطلبانه والدین اثربخش‌ترین عامل در رضایت معلمان و تعامل والدین و معلمان است اما مداخله مدرسه بنیاد، تأثیر کمتری در رضایت معلمان داشت [۲۴]. کاریبیوا و بوگار^۴ (۲۰۱۴) دریافتند مداخله والدین در آموزش دانش آموزان مقطع ابتدایی و متوسطه بیشترین تأثیر بر روی پیشرفت تحصیلی، مهارت‌های اجتماعی و توانایی زبان و همچنین، بهبود مهارت‌ها ارتباطی برای کار بهتر با دانش‌آموز دارد [۲۰]. یافته‌های مطالعه‌شان و تای هوی^۵ (۲۰۱۵) نشان داد والدین بیشتر تمایل دارند در فعالیت‌های بیرون از مدرسه مانند نظارت بر تکالیف دانش آموزان در خانه، شرکت در سازمان‌های والدین، ایجاد محیط امن برای دانش آموزان مداخله کنند تا در فعالیت‌های داخل مدرسه مانند شرکت در تصمیم‌گیری، فعالیت‌های داوطلبانه حضور داشته باشند [۲].

قاضی^۶ (۲۰۱۰) در تحقیقی دریافت که مداخله مالی و اخلاقی والدین مانند دادن جایزه، بردن دانش آموزان به مکان‌های موردعلاقه‌شان، تأمین نیازهای علمی مانند

1. Hui-Chen Huang & Mason
2. Sanders & Sheldon
3. Patrikakou
4. Karibayeva & Bogar,
5. Shun & Tai Hoi
6. Ghaz

تدریس خصوصی، تشویق آنان برای مشارکت در فعالیت‌های آموزشی، نشان دادن ارزش اجتماعی تحصیل به دانش آموزان، تشویق روابط خوب با همکلاس‌ها در مدرسه و اجتماع محلی تأثیر معنی‌داری در انگیزه تحصیلی دانش آموزان دارد [۱]. علاوه بر این، نتیجه پژوهش براون^۱ (۱۹۹۶) نشان داد که معلمان نمی‌توانند والدین را به مداخله در یک پیوند معنادار تشویق نمایند. از جمله دلایل ارائه‌شده برای مقاومت معلمان برای ارتباط با خانواده‌ها موارد ذیل ارائه‌شده است: نگرستن به والدین به‌عنوان یک تهدید، عدم درک اهمیت نقش والدین، باور نداشتن به مسئولیت برقراری ارتباط با والدین و عدم تمایل معلمان به‌صرف وقت با والدین [۲].

ایوان رساس^۲ (۲۰۰۹) در پژوهش خود مواردی چون درآمد پایین و شرایط بد اقتصادی والدین، تفاوت‌های زبانی و فرهنگی والدین و دیدگاه منفی معلمان نسبت به فرهنگ و صلاحیت والدین را از جمله موانع مداخله والدین برشمرده است [۱۸]. بلیک هورانی^۳ (۲۰۱۲) در پژوهشی عنوان کرده است، والدین و معلمان باور و درک متفاوتی نسبت به اهداف آموزشی دارند، همچنین بیشتر مدیران، معلمان و والدین امکان دارد اهداف متفاوتی برای مشارکت والدین در نظر داشته باشند و به این دلیل تعریف مشترکی در این رابطه وجود ندارد و این خودش باعث عدم درک مشترکی از مشارکت والدین می‌شود [۱].

در پژوهشی که شیربگی، عزیز و امیری درباره واکاوی مفهوم مشارکت و مداخله در آموزش فرزندان از دیدگاه والدین و معلمان انجام دادند به این نتیجه رسیدند اگرچه والدین از لحاظ نظری از اهمیت مشارکت والدین در آموزش فرزندان تا حدی آگاه‌اند اما در عمل به دلایل مختلف چندان در این فرایند درگیر نیستند. والدین اذعان داشتند که

1. Brown

2 Ivan Rosas

3. Blaik Hourani

ارتباط کمی با معلمان دارند و از مشکلات آموزش فرزندانشان آگاهی کافی ندارند. میزان مداخله داوطلبانه آن‌ها در فرایند تحصیل فرزندانشان در سطح پایین بود و راهنمایی به فرزندانشان را در فرایند انجام تکالیف را نیز خیلی نادر گزارش کرده بودند. نوعی عدم تفاهم بین والدین و معلمان در چگونگی مداخله آموزشی وجود داشت. معلمان خیلی راغب نبودند که والدین در فرایند آموزش مداخله کنند [۲۶].

نتایج تحقیق محمدی، بلند همتان و شیربگی نیز نشان داد که در ارتباط با نگرش مدیران نسبت به انتظارات والدین از فعالیت‌های مدرسه، مقوله‌های پاسخگو بودن مدرسه در برابر خواسته‌های والدین، امنیت فرزندان، به‌روز بودن معلمان، مثبت نگر بودن، به‌روز بودن و شفاف‌سازی مطرح شد. در خصوص نگرش مدیران در ارتباط یا نحوه مداخله والدین در فعالیت‌های مدرسه تأکید بر مقوله‌های مداخله والدین، ارائه دادن راهکار توسط والدین، انتظارات منطقی والدین، ارتباط مستمر، پیگیری مداوم و مداخله در تمام فعالیت‌های مدرسه بیان شد [۲۳].

روش‌شناسی

این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر نوع پژوهش ترکیبی با روش تبیینی^۱ (کمی و کیفی) است. نخست در بخش کمی از شیوه توصیفی-پیمایشی و تحلیل عاملی استفاده شد. در این تحلیل مجموعه زیادی از داده‌ها را خلاصه شده و متغیرهای زیربنای یک پدیده مشخص می‌شود [۶] سپس در بخش کیفی از روش گرند تئوری بهره‌گیری شد. شیوه اجرا: ابتدا به بررسی و بازنگری پیشینه مداخله والدین و اجتماع محلی در فرایند آموزشی و مدیریتی مدارس پرداخته شد سپس با بررسی پیشینه تحقیق مقیاس مشارکت خانواده، مدرسه و اجتماع محلی (اپستین، ۲۰۰۲) شناسایی گردید در مرحله بعد

1. Explanatory

پرسشنامه اپستین برای مدیران مدارس که چه طور والدین و اجتماع محلی در فرایند آموزشی و مدیریتی درگیر می‌کند اجرا گردید سپس پرسشنامه محقق ساخته بر اساس پرسشنامه اپستین برای والدین اجرا گردید که والدین چه‌طور در فرایند آموزشی و مدیریتی بچه‌هایشان درگیر هستند در مرحله بعد به منظور تبیین نتایج حاصل از بخش کمی که والدین و اجتماع محلی چه طور در فرایند آموزشی درگیر می‌کند از طریق مدل پیگیری تبیینی با توجه به نتایج به دست آمده از مداخله والدین و اجتماع محلی در قسمت کمی تحقیق مصاحبه نیمه ساختار یافته اجرا می‌گردد و به تأثیرات و چالش‌های مداخله والدین و اجتماعات محلی در فرایندهای آموزشی و مدیریتی مدارس پرداخته شد.

جامعه آماری و نمونه‌گیری: جامعه آماری در این پژوهش شامل تمامی والدین دانش آموزان، مدیران و معلمان مدارس مقطع ابتدایی شهر کرمانشاه در سال تحصیلی ۱۳۹۶ بودند. طبق آمار اعلام شده توسط سازمان آموزش و پرورش کرمانشاه در سال ۱۳۹۶ تعداد مدیران و معلمان ۳۶۵۴ و تعداد دانش آموزان ۶۸۲۳۷ نفر بودند. با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای و بر اساس جدول کرجسی و مورگان (۱۹۷۲) حجم نمونه برای والدین ۳۸۱ نفر و برای مدیران و معلمان ۳۱۱ محاسبه شد. برای والدین ۴۵۰ پرسشنامه و برای مدیران و معلمان ۳۵۰ پرسشنامه توزیع شد که از پرسشنامه‌های که برای والدین توزیع شد ۳۹۸ عدد و از پرسشنامه‌های که در بین مدیران و معلمان توزیع شد ۳۱۵ پرسشنامه به صورت کامل جمع‌آوری شد و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

ابزار پژوهش: برای جمع‌آوری داده‌ها از دو پرسش‌نامه استفاده گردید:

- ۱- مقیاس مداخله‌های مدرسه، خانواده و اجتماع محلی^۱ [۹] است. این ابزار بر مبنای شش نوع مداخله (والدگری، ارتباطات، فعالیت‌های داوطلبانه، یادگیری در خانه، تصمیم‌گیری و همکاری با اجتماع) با ۳۹ گویه به صورت بسته پاسخ و در مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت با قیود زمانی (به ندرت تا همیشه) تنظیم شده‌اند و برای بررسی اینکه چگونه مدرسه به درگیرکردن اعضا اجتماع محلی و والدین در فرایند آموزشی و مدیریتی دست پیدا می‌کند طراحی شده است.
- ۲- پرسشنامه محقق ساخته (چگونه والدین در آموزش فرزندان‌شان مداخله می‌کنند) بر اساس پرسشنامه اپستین [۹] با توجه به شش گونه مداخله (والدگری، ارتباطات، داوطلبی، یادگیری در خانه، تصمیم‌گیری و همکاری با اجتماع) طراحی شده است. برای ساخت پرسشنامه محقق ساخته، ابتدا مبانی نظری و پیشینه پژوهش مورد تحلیل قرار گرفت و بر اساس مؤلفه‌های مداخله خانواده، اجتماع محلی و مدرسه اپستین (۷) پرسشنامه میزان مداخله والدین در فرایند آموزشی و مدیریتی طراحی گردید سپس روایی صوری ابزار مورد تأیید متخصصان روانشناسی تربیتی قرار گرفت و روایی محتوایی پرسشنامه از طریق تحلیل عاملی اکتشافی مورد بررسی قرار گرفت. بررسی پایایی ابزار پژوهش نیز از طریق ضریب آلفای کرانباخ صورت گرفت. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار Spss نسخه ۲۳ و Lisrel نسخه ۸/۸۰ استفاده گردید.

شاخص‌های روان‌سنجی ابزار تحقیق

روایی: برای ساخت پرسشنامه محقق ساخته، ابتدا مبانی نظری و پیشینه پژوهش مورد تحلیل قرار گرفت و همچنین بر اساس مؤلفه‌های پرسشنامه مداخله خانواده، اجتماع

1. Measure of School, Family, and Community Partnerships

مدیریت بر آموزش سازمانها

محلی و مدرسه اپستین، [۹] پرسشنامه میزان مداخله والدین در فرایند آموزشی و مدیریتی مدارس طراحی گردید سپس برای روایی صوری از نظر متخصصان روانشناسی تربیتی بهره گرفته شد که با استناد به نظر اساتید پرسشنامه از روایی صوری برخوردار بود و برای روایی محتوایی آن از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد که نتایج آن در ذیل آمده است: قبل از انجام تحلیل عاملی، به منظور اطمینان از کفایت نمونه‌گیری و معنی‌داری کفایت داده‌ها، مقادیر کیزر-میر-الکین (KMO) و آزمون بارتلت مورد آزمون قرار گرفت. در جدول ۲، نتایج آزمون کیزر - میر-الکین و آزمون بارتلت ارائه شده است:

جدول ۲. نتایج کیزر-میر-الکین و آزمون بارتلت برای مقیاس مورد استفاده در تحقیق (فرم والدین)

۰/۸۴۸	کیزر میر الکین	شاخص کفایت نمونه‌گیری
۳۲۳۷/۷۶۹	آماره مجذور خی دو	آزمون کرویت بارتلت
۰/۰۰۱	سطح معنی‌داری	

همان‌طور که در جدول فوق مشخص است، مقدار KMO برابر با ۰/۹۵۴ است؛ بنابراین، اندازه نمونه برای تحلیل عاملی مناسب هست. همچنین، مقدار آزمون بارتلت در سطح ۰/۰۰۱ معنی‌دار است. بر این اساس، شرط لازم برای انجام تحلیل عاملی فراهم هست.

جدول ۳: نتایج تحلیل عاملی مقیاس "مداخله مدرسه، خانواده و اجتماع محلی (فرم والدین)"

عامل	گویه‌ها	بار عاملی	مقدار ویژه	درصد واریانس تبیینی	درصد واریانس تجمعی	درصد واریانس
والدگری	<p>برای فرزندم درباره اهمیت تحصیل و یادگیری حرف می‌زنم. سر ساعت فرزندم را به مدرسه می‌برم و سر ساعت هم به دنبالش می‌روم. با والدین دانش آموزان موفق در مدرسه فرزندم صحبت می‌کنم. با اعضای خانواده، درباره کارهایی که باید برای پیشرفت تحصیلی فرزندانمان انجام دهیم، صحبت می‌کنم. برای آشنایی با ویژگی‌های کودکانم در سنین مختلف کتاب‌های مناسبی تهیه و مطالعه می‌کنم. بر زمانی که فرزندم خارج از مدرسه می‌گذراند نظارت می‌کنم نسبت به تغذیه و بهداشت فرزندم در خانه و مدرسه حساس هستم. در مورد انتظاراتم از موفقیت‌هایش در مدرسه با فرزندم صحبت می‌کنم.</p>	<p>۰/۵۴۹ ۰/۶۰۰ ۰/۴۵۲ ۰/۶۸۴ ۰/۵۳۷ ۰/۴۱۸ ۰/۶۲۸ ۰/۶۱۹</p>	۱۰/۹۵	۳۱/۷۴	۳۱/۷۴	
ارتباط	<p>برای پیگیری وضعیتش حداقل هفته‌ای یک‌بار به مدرسه‌اش می‌روم. در سخنرانی‌ها یا سمینارهایی که مدرسه برگزار می‌کند شرکت می‌کنم. گاهی که مشغله دارم و وقت نمی‌کنم به مدرسه‌اش بروم با معلمش تلفنی صحبت می‌کنم. در جلساتی که از طرف انجمن اولیا و مربیان برگزار می‌شود شرکت می‌کنم. برای آگاهی از برنامه‌ها و سیاست‌های مدرسه، به مدرسه فرزندم می‌روم. بیشتر به خاطر مشکلات رفتاری و انضباطی فرزندم به مدرسه می‌روم. با معلم فرزندم در مورد اینکه بچه‌ام چگونه با همکلاسی‌هایش برخورد می‌کند گفت‌گو می‌کنم. در مورد حوادثی که فرزندم می‌گوید در مدرسه اتفاق افتاده اگر احساس نگرانی کنم با معلم فرزندم تماس می‌گیرم.</p>	<p>۰/۷۵۰ ۰/۷۲۲ ۰/۶۰۴ ۰/۵۸۷ ۰/۷۱۲ ۰/۵۰۶ ۰/۷۱۰ ۰/۷۲۸</p>	۴/۱۲۸	۴۴/۰۲	۱۲/۲۸	

مدیریت بر آموزش سازمانها

۵۱/۶۷	۷/۶۵	۲/۷۵۵	<p>۰/۶۷۷ ۰/۷۶۱ ۰/۷۹۵ ۰/۶۸۳</p>	<p>داوطلبانه به مدرسه کمک مالی می‌کنم. با استفاده از تخصص حرفه‌ای که دارم داوطلبانه به بهبود وضعیت مدرسه کمک می‌کنم. داوطلبانه به کلاس درس یا اردوهای کلاسی فرزندم می‌روم. در مسابقات ورزشی مدرسه شرکت می‌کنم.</p>	کمک داوطلبانه
۵۸/۲۸	۶/۶۱	۲/۱۲۸	<p>۰/۶۷۷ ۰/۶۲۱ ۰/۶۵۳ ۰/۷۹۳ ۰/۵۸۵</p>	<p>بر برنامه‌های تلویزیونی که دوست دارد ببیند یا بازی‌های کامپیوتری موردعلاقه‌اش نظارت می‌کنم. زمانی برای کار کردن با بچه‌ها در مورد مهارت‌های ریاضی صرف می‌کنم. وسایل یادگیری موردنیاز برای انجام تکالیف فرزندم تهیه می‌کنم. در تکالیف درسی به بچه‌ها کمک می‌کنم. مشق و تکالیفی را که برای مدرسه انجام می‌دهد به‌دقت بررسی می‌کنم. وقتی از مدرسه برمی‌گردد درباره ماجراهایی که آن روز برایش اتفاق افتاده می‌پرسم.</p>	یادگیری در خانه
۶۲/۵۱	۴/۲۳	۱/۴۷۶	<p>۰/۷۴۱ ۰/۷۳۳ ۰/۷۲۳</p>	<p>در انجمن اولیا و مربیان مدرسه عضو هستم. با دیگر خانواده‌های همکلاس‌ها در بیرون از مدرسه راجع به مسائل تحصیلی فرزندانمان برنامه‌ریزی می‌کنیم. با دیگر والدین در مورد جلسات و حوادث مدرسه گفت‌وگو می‌کنم و نتیجه را در جلسه انجمن اولیا و مربیان مطرح می‌کنم.</p>	مسئله‌ی مشارکتی
۶۶/۳۵	۳/۸۳	۱/۱۶۶	<p>۰/۶۳۲ ۰/۶۱۰ ۰/۶۸۹</p>	<p>فرزندم را به پارک، موزه‌ها، باغ‌وحش، سینما و نمایشگاه‌های مختلف می‌برم تا مسائل متنوعی را تجربه کند. فرزندم را به کتابخانه عمومی می‌برم. با فرزندم به مکان‌های مختلف (مسجد، هیئت‌های مذهبی، جلسات بسیج، هلال‌احمر...) در جامعه برای یادگیری چیزهای خاص می‌رویم.</p>	همکاری با اجتماع

جدول ۳ نتایج تحلیل عاملی اکتشافی مقیاس مداخله والدین در آموزش فرزندانشان را نشان می‌دهد. همبستگی هر ۳۲ گویه مربوط به عامل‌های شش‌گانه مقیاس بیشتر از ۰/۳۰ است. مقادیر ویژه عامل‌ها همگی بالاتر از عدد یک هستند. عامل اول (والدگری)،

با ارزش ویژه ۱۰/۹۵۹، معادل ۳۱/۷۴۶ درصد و عامل ششم (تشریک مساعی با اجتماع محلی) با ارزش ویژه ۱/۱۶۶، معادل ۳/۸۳۳ درصد کل واریانس را تبیین کردند که به ترتیب بیشترین و کمترین سهم را در تبیین واریانس مقیاس فوق بر عهده داشتند. عاملها بر روی هم کلاً ۶۶/۳۵۲ درصد کل واریانس را تبیین کردند. بنابراین اعتبار عاملی و روایی محتوایی مقیاس با قبول پیش فرضهای مربوطه مناسب است.

پایایی: برای بررسی همسانی درونی گویهها از روش ضریب آلفای کرانباخ استفاده گردید که نتایج آن در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴. ضرایب همسانی درونی مقیاسهای پرسشنامههای تحقیق

عاملها	تعداد گویه	ضریب آلفای کرانباخ
والدگری	۸	۰/۷۵۱
ارتباطات	۸	۰/۷۶۶
کمک داوطلبانه	۴	۰/۸۰۷
یادگیری در خانه	۵	۰/۷۴۳
مشارکت در تصمیم گیری	۳	۰/۸۵۰
همکاری با اجتماع	۳	۰/۷۸۲
کل پرسش نامه	۳۲	۰/۸۲۳

همانگونه که مشاهده می شود، ضرایب مربوط به مؤلفهها و کل گویههای مقیاس مورد استفاده در سطح رضایت بخش (بالای ۰/۷۰) بوده که حاکی از همگونی و همسانی گویههای پرسش نامه هستند.

یافته‌ها

یافته‌های پژوهش بر اساس پاسخ به پرسش‌های پژوهشی در زیر آمده است
 ۱- مدارس انتخاب‌شده، والدین و اجتماع محلی را در چه حوزه‌هایی مداخله می-
 دهند؟

با توجه به اینکه در این پژوهش از مقیاس مداخله‌ی مدرسه، خانواده و اجتماع محلی (اپستین، ۲۰۰۲) که شامل شش نوع مداخله (والدگری، ارتباطات، داوطلبی، یادگیری در خانه، تصمیم‌گیری و همکاری با اجتماع) و ۳۹ گویه استفاده شد؛ در ادامه از طریق آزمون تی تک نمونه‌ای به بررسی وضعیت هریک از این شش نوع مداخله پرداخته شد. با توجه به اینکه طیف گویه‌های این مقیاس از نوع لیکرت ۵ درجه‌ای بود، میانگین نظری برای شش نوع مداخله عدد ۳ در نظر گرفته شد.

جدول ۷. آزمون میانگین برای تعیین وضعیت دخالت دهی والدین و اجتماع

محلی در مدارس

ردیف	متغیرها	میانگین تجربی	انحراف معیار	میانگین نظری	مقدار t	درجه آزادی	سطح معنی-داری
۱	والدگری	۳/۳۹۶	۰/۶۷۳	۳	۱۰/۳۷۹	۳۱۰	۰/۰۰۱
۲	ارتباطات	۳/۶۵۲	۰/۵۵۸	۳	۲۰/۵۹۶	۳۱۰	۰/۰۰۱
۳	کمک داوطلبانه	۳/۲۰۲	۰/۶۶۷	۳	۵/۳۳۹	۳۱۰	۰/۰۰۱
۴	یادگیری در خانه	۳/۷۶۹	۰/۶۴۴	۳	۲۱/۰۵۴	۳۱۰	۰/۰۰۱
۵	تصمیم‌گیری	۳/۲۸۱	۰/۶۰۸	۳	۸/۱۶۷	۳۱۰	۰/۰۰۱
۶	همکاری با اجتماع	۲/۲۱۵	۰/۷۳۲	۳	-۱۸/۸۹۷	۳۱۰	۰/۰۰۱

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که مدارس انتخاب‌شده، والدین را در عامل‌های والدگری، ارتباطات، کمک داوطلبانه، یادگیری در خانه و تصمیم‌گیری با توجه به اینکه مقدار تی به‌دست‌آمده بالاتر از $1/96$ و سطح معنی‌داری کمتر از $0/01$ بود، مداخله می‌دهند. اما در عامل همکاری با اجتماع با توجه به مقدار تی به‌دست‌آمده و سطح معنی‌داری می‌توان گفت که اختلاف بین میانگین تجربی با میانگین نظری معنادار هست و با توجه به اینکه میانگین نظری بیشتر از میانگین تجربی است؛ می‌توان گفت در این عامل مدارس اجتماع محلی را در فرایند آموزشی کمتر مداخله می‌دادند.

جدول ۸. اولویت‌بندی وضعیت مداخله‌دهی والدین و اجتماع محلی در مدارس

ردیف	عامل	میانگین	میانگین رتبه	رتبه
۱	والدگری	۳/۳۹۶	۳/۷۶	سوم
۲	ارتباطات	۳/۶۵۲	۴/۵۲	دوم
۳	فعالیت‌های داوطلبانه	۳/۲۰۲	۳/۱۷	پنجم
۴	یادگیری در خانه	۳/۷۶۹	۴/۷۷	اول
۵	تصمیم‌گیری	۳/۲۸۱	۳/۴۲	چهارم
۶	همکاری با اجتماع	۲/۲۱۵	۱/۳۵	ششم

مقدار χ^2 دو $677/696$ ، درجه آزادی ۵ سطح معنی‌داری: $\text{Sig.} = 0/001$

جدول شماره ۸ با استفاده از آزمون فریدمن اولویت‌بندی عامل‌های مداخله‌دهی والدین و اجتماع محلی در مدارس را نشان می‌دهد که این عوامل از دید مدیران و معلمان دارای اختلاف معناداری می‌باشند و طبق نتایج به‌دست‌آمده در رتبه اول این عوامل، عامل یادگیری در خانه و در رتبه آخر عامل همکاری با اجتماع قرار داشت (سایر نتایج در جدول ۸).

۲- والدین در چه حوزه‌های از تعلیم و تربیت بچه‌هایشان دخالت می‌کنند؟
 نتایج تحلیل عاملی اکتشافی حاکی از آن بود که والدین در شش حیطه (والدگری، ارتباطات، داوطلبی، یادگیری در خانه، تصمیم‌گیری و همکاری با اجتماع) مداخله دارند؛ در ادامه از طریق آزمون تی تک نمونه‌ای به بررسی وضعیت هریک از این شش نوع مداخله پرداخته شد. با توجه به اینکه طیف گویه‌های این مقیاس از نوع لیکرت ۵ درجه-ای بود، میانگین نظری برای شش نوع مداخله عدد ۳ در نظر گرفته شد.

جدول ۹. آزمون میانگین برای تعیین وضعیت مداخله والدین در مدارس

ردیف	متغیرها	میانگین تجربی	انحراف معیار	میانگین نظری	مقدار t	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
۱	والدگری	۴/۱۹۷	۰/۴۹۴	۳	۴۷/۲۶۱	۳۱۰	۰/۰۰۱
۲	ارتباطات	۳/۳۴۸	۰/۸۱۸	۳	۸/۳۱۵	۳۱۰	۰/۰۰۱
۳	کمک داوطلبانه	۲/۱۹۴	۰/۸۵۱	۳	-۱۸/۴۶۷	۳۱۰	۰/۰۰۱
۴	یادگیری در خانه	۴/۳۳۹	۰/۵۵۱	۳	۴۷/۳۸۱	۳۱۰	۰/۰۰۱
۵	تصمیم‌گیری	۲/۴۷۱	۰/۹۹۰	۳	-۹/۳۷۴	۳۱۰	۰/۰۰۱
۶	همکاری با اجتماع	۳/۳۰۷	۰/۷۷۷	۳	۷/۷۱۳	۳۱۰	۰/۰۰۱

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد که والدین در عامل‌های والدگری، ارتباطات، یادگیری در خانه و همکاری با اجتماعی با توجه به اینکه مقدار تی به دست آمده بالاتر از ۱/۹۶ و سطح معنی‌داری کمتر از ۰/۰۱ بود، مداخله دارند. اما در عامل داوطلبی و تصمیم‌گیری با توجه به مقدار تی به دست آمده و سطح معنی‌داری می‌توان گفت که اختلاف بین میانگین تجربی با میانگین نظری معنادار هست و با توجه به اینکه میانگین

نظری بیشتر از میانگین تجربی است؛ لذا نتیجه گرفته می شود که والدین خود را در این دو عامل دخالت کمی دارند.

جدول ۱۰. اولویت بندی وضعیت مداخله والدین در مدارس

ردیف	عامل	میانگین	میانگین رتبه	رتبه
۱	والدگری	۴/۱۹۷	۵/۰۶	دوم
۲	ارتباطات	۳/۳۴۸	۳/۳۹	سوم
۳	داوطلبی	۲/۱۹۴	۱/۶۳	ششم
۴	یادگیری در خانه	۴/۳۳۹	۵/۴۳	اول
۵	تصمیم گیری	۲/۴۷۱	۲/۱۱	پنجم
۶	همکاری با اجتماع	۳/۳۰۷	۳/۳۸	چهارم

مقدار χ^2 دو ۱۲۸۲/۲۶۹، درجه آزادی ۵، سطح معنی داری: $\text{Sig.} = ۰/۰۰۱$

جدول (۱۰) با استفاده از آزمون فریدمن اولویت بندی عامل های مداخله در مدارس از دید والدین را نشان می دهد که این عوامل از دید والدین دارای اختلاف معناداری می باشند و طبق نتایج به دست آمده در رتبه اول این عوامل، عامل یادگیری در خانه و در رتبه آخر عامل داوطلبی قرار داشت (سایر نتایج در جدول ۱۰).

ب) یافته های کیفی:

سؤالات پروتکل مصاحبه معلمان، مدیران و والدین طوری تنظیم شده بود که معلمان، مدیران و والدین درباره تجارب و دیدگاه های خود در مورد تأثیر مداخله والدین و اجتماعات محلی در یادگیری دانش آموزان و چالش های آن ها در بحث مداخله در فرایند آموزشی و مدیریتی مدارس مورد سؤال قرار گرفتند. جمع آوری و تحلیل داده ها

به صورت هم‌زمان انجام شد و پس از اتمام با بررسی و بازخوانی مصاحبه‌ها جملات اصلی استخراج و به صورت کدهایی باز، گزینشی و محوری مشخص گردید. سؤال سوم پژوهش: مداخله والدین و اجتماعات محلی چگونه بر یادگیری دانش آموزان تأثیر می‌گذارد؟ اگر مداخله والدین و اجتماعات محلی اصولی و هماهنگ با انتظارات معلمان و تعلیم و تربیت باشد؛ می‌تواند به پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان کمک کند. پاسخ‌ها به ۷ مقوله‌ی نهاده‌ی کردن ارزشهای اجتماعی، آموزشی و مذهبی توسط اجتماعات محلی و والدین، تقویت رفتارهای مربوط به یادگیری، تشویق فعالیت‌های دانش‌آموز، آموزش روش‌های یادگیری و مسائل زندگی توسط اجتماعات محلی و والدین، آموزش روش‌های یادگیری و مسائل زندگی توسط اجتماعات محلی و والدین، عاطفی، اجتماعی و مادی اشاره داشتند.

نهاده‌ی کردن ارزش‌های اجتماعی، آموزشی و مذهبی توسط اجتماعات محلی و والدین: والدین بر نتایج یادگیری دانش‌آموزان با نهاده‌ی کردن اهمیت تعلیم و تربیت تأثیر می‌گذارند. در این زمینه معلم با تجربه‌ای گفت: وقتی والدینی مرتب با من ملاقات می‌کند و مدام پیگیر وضعیت تحصیلی فرزندش است و روی تکالیفی که من می‌دهم با فرزندش کار می‌کند قطعاً تأثیر زیادی در یادگیری دانش‌آموز دارد تا والدینی که پیگیر کارهای فرزندانشان نیستند. "معلم دیگر گفت: "یکی از والدین بچه‌ها ورزشکار است گاهی زنگ‌های ورزش به مدرسه می‌آمد و همه باهم ورزش می‌کنیم و حتی بعضی مواقع بازی‌های جالبی برای بچه‌ها برگزار می‌کند چنین فعالیت‌های مشارکتی والدین بسیار مهم است چون آن‌ها نشان می‌دهند که والدین به فعالیت‌های مدرسه به عنوان بخش مهم فعالیت‌ها برای والدین و کودکان نگاه می‌کنند. دانش‌آموزان می‌توانند از طریق مشاهده والدینشان یاد بگیرند و هنگامی که آن‌ها مشاهده می‌کنند که والدینشان فعالانه به مدرسه علاقه‌مند هستند نسبت به یادگیری برانگیخته تر خواهند شد."

اجتماعات محلی نیز بر نتایج آموزش دانش آموزان با الگوسازی رفتارهای مانند تقویت حجاب و نماز، حفظ محیط‌زیست و ... اثر می‌گذارند. یکی از مدیران در این زمینه گفت: "یکی از سازمان‌ها در هفته کتاب‌خوانی، نمایشگاه کتاب سیار در مدرسه برای عرضه کتاب با نرخ کم برگزار کرد و به ازای هر سه کتاب یک کتاب رایگان به بچه‌ها دادند بیشتر دانش آموزان تحت تأثیر حرف‌های معلمشان در مورد اهمیت کتاب، کتاب خریدند. که در جنبه‌های تربیتی، آموزشی و خلاقیتی تأثیرگذار است". یک مدیر باسابقه دیگری در ارتباط با مداخله اجتماعات محلی گفت: "از حوزه علمیه هر وقت که نوبت بعد ظهر باشیم یک حاج‌آقا می‌آید، نماز ظهر و عصر بچه‌ها با حاج‌آقا می‌خوانند و سپس ده دقیقه در مورد مسائل نماز و حجاب برای بچه‌ها بحث می‌کند".

تقویت رفتارهای مربوط به یادگیری: والدین بر نتایج آموزشی کودکان با تقویت یادگیری مرتبط با مدرسه اثر می‌گذارند. تقویت والدین بر روی تقویت رفتارهای که برای توسعه و حفظ ویژگی‌های مرتبط دانش آموزان که با نتایج یادگیری مثبت عمل می‌کنند متمرکز است. یکی از والدین در این زمینه چنین بیان کرد: "من تمام کارهایی که معلم فرزندم می‌گوید موبه‌مو رسیدگی می‌کنم بنابراین همین‌که فرزندم می‌بیند من به درسش اهمیت می‌دهم. درس خواندن برایش مهم می‌شود. بنابراین حس مسئولیت‌پذیری و تعهد در قبال درس خواندن در او تقویت می‌شود. حتی بعضی مواقع که فرزندم خسته بود و نتوانسته تکالیفش انجام دهد گفتم استراحت کن بعداً انجام بده ولی هیچ‌وقت نبوده که تکالیفش کامل انجام ندهد. وقتی معلم می‌بیند من پیگیر کارهای فرزندم هستم. فرزندم برای او یک دانش‌آموز مهم به حساب می‌آید که بچه برای پر کردن وقت به مدرسه نیامده است والدینش برایش برنامه دارند. یک‌بار که معلم دخترم امتحان ریاضی گرفته بود صورت یکی از سوالاتش اشتباه بود کسر بزرگ‌تر از واحد داده بود که مربوط به درس پایه این‌ها نیست به فرزندم گفتم به معلمتان بگو این سؤال اشتباه است. همین مشارکت

من در درس فرزندم قدرت جرات ورزی بیان اشتباه دیگران که مقام علمی بالاتری نسبت به دارد نشان می‌دهد."

تشویق فعالیت های دانش آموز: خانواده نقش مهمی در پرورش استعدادها داشته و باور به خودکارآمدی را ارتقا می‌بخشند. دریافت پس‌خوراند مناسب و حمایت‌گرانه از محیط، احساس شایستگی را ارتقا می‌بخشد و تحول گرایش‌های فطری و خود‌نظم جویی را تسهیل می‌نماید. هنگام مواجه‌شدن با شکست در فعالیت‌های مدرسه، کودکی که برای ادامه به انجام کار تشویق می‌شود به احتمال زیاد در کار مدرسه موفق خواهد بود از بچه‌ای که تشویق نمی‌شود.

یکی از والدین در این زمینه بیان کرد " وقتی بچه‌ام یک آزمایش علوم چند بار در خانه تکرار می‌کند فرزندم برای مقاومت در کار علمی تشویق می‌کنم. تشویقش می‌کنم حتی اگر آزمایش‌هایش جواب نگرفت زود ناامید نشود باید دنبال راه‌حل دیگر باشد. بیشتر مواقع که با بچه‌ام بحث می‌کنیم، می‌گویم فقط برای نمره تلاش نکند او باید تلاش کند مطالب بفهمد فقط به انجام تکالیف معلم بسنده کند. من حتی بعضی مواقع در ارتباط با یک موضوع مطالعه کردم و فراتر از معلم برایش توضیح دادم."

آموزش روش های یادگیری و مسائل زندگی توسط اجتماعات محلی و والدین:

آموزش والدین و اجتماعات محلی در تعاملات اجتماعی بین کودک در طول فعالیت‌های مداخله در تسهیم تفکر مربوط به راهبردها، فرایندها و پیامدهای یادگیری رخ می‌دهد. یکی از والدین بیان کرد: "به خاطر مشغله کاری نمی‌توانم به مدرسه بروم ولی در خانه تمام کارهای که معلم می‌گوید فرزندم انجام دهد پیگیری می‌کنم اگر به وسایلی نیاز داشته باشد برایش می‌خرم مثلاً برای آزمایش درس علوم، وسایل خریدم و با راهنمایی خودم در خانه با استفاده از چراغ‌الکلی نحوه تشکیل ابر را برایش توضیح دادم". یکی دیگر از والدین گفت: "بعضی مواقع فرزندم نمی‌داند چه طور درس بخواند خودم در

روش خواندن کمکش می‌کنم و بر زمانش برای انجام تکالیف نظارت می‌کنم. برای فهم بیشتر مطالب از چیزهای ملموس اطراف خودم برایش مثال می‌زنم". والد دیگری در این زمینه گفت: "برای درس خواندن فرزندم برنامه‌ریزی می‌کنم بعد از اینکه نهار یا شامش را خورد یک استراحتی به فرزندم می‌دهم بعد تکالیفی که معلم داده با او کار می‌کنم و نحوه درس خواندن مطالب و یادگیری آن‌ها را به او یاد می‌دهم". یکی از مدیران در این زمینه گفت: "پلیس در حوزه آموزش ترافیک به صورت عملی یک بنر بزرگ در حیاط مدرسه پهن کرد که داری یک‌شکل خیابان و پیاده‌رو بود و با ماشین‌های اسباب‌بازی و با کمک خود دانش و آموزان نحوه عبور و مرور در خیابان، بحث چراغ‌قرمز و عبور از محله خط‌کشی شده را آموزش دادند". شبکه بهداشت و درمان در مورد بحث شپش که مدارس شایع شده بود به والدین آموزش دادند و چند وقت یک‌بار سرویس‌های بهداشتی، نظافت شخصی دانش آموزان، بحث دهان و دندان، بوفه مدرسه را بررسی می‌کنند. و نحوه مسواک زدن به بچه‌ها را آموزش می‌دهند".

مقوله‌ی عاطفی: مشارکت والدین در امر آموزش فرزندانشان باعث می‌شود که فرزندان احساس کنند که آن‌ها برای والدین خود مهم و بااهمیت هستند، بنابراین مشارکت والدین باعث ایجاد نوعی احساس عزت‌نفس و اعتمادبه‌نفس در فرزندان می‌شود. در این زمینه یکی از والدین بیان داشت که: "امروز وقتی رفتم مدرسه فرزندم زمانی که به مدرسه رسیدم زنگ تفریح بود پسرم با لبخند خودش را به من که نزدیک در حیاط بودم رساند باهم رفتیم داخل از معلمش در مورد پسر (رضا) سؤال کردم گفت از لحاظ درسی خوب است از او راضی هستم در کل پسر آرام و مؤدبی هست با دوستانش تو کارهای گروهی مشارکت دارد. نگاهی به فرزندم کردم و جلوی معلمش بوسیدم. رضا هم خیلی خوشحال شد. وقتی برگشتم خانه جلوی خانواده و رضا گفتم معلمش از او خیلی راضی هست. متوجه شدم هر وقت بیشتر پیگیر کارهایش می‌شوم

منظم تر می شود و با اشتیاق به مدرسه می رود. وقتی پسر می بیند که یکی پیگیر کارهایش هست، احساس قدرت و اعتماد به نفس می کند که یکی حامی اش هست."

مقوله‌ی اجتماعی: ممکن است مدرسه بیشتر به وضعیت درسی و آموزشی دانش‌آموزان رسیدگی کند و کمتر به تربیت دیگر ابعاد شخصیتی دانش‌آموزان توجه نماید. بنابراین والدین باید در جلسات انجمن آگاه‌تر شوند که هر نوع رفتار و خلق و خوی آنها در خانه بر روی فرزندانشان تأثیر می‌گذارد. از اینرو، والدین رفتارهای مناسب، تجربیات مفید، حس رقابت سالم و کار گروهی را به دانش‌آموزان انتقال می‌دهند. هرچند بعضی والدین برای این که از والدین دیگر عقب نمانند در آموزش فرزندشان مشارکت می‌کنند. یکی از معلمان اظهار داشت: "اگر مدارس بتوانند از حس رقابت والدین به صورت اصولی در جهت پیشرفت آموزشی دانش‌آموزان استفاده کنند، شاهد پیشرفت چشمگیری در دانش‌آموزان خواهیم بود."

مقوله‌ی مادی: در مدارس عادی بیشتر بر آموزش محتوای کتاب‌های درسی اکتفا می‌کنند. ولی اکنون بیشتر خانواده‌ها در کنار آموزش رسمی، دانش‌آموزان را در کلاس‌های متفاوت آموزشی ثبت‌نام می‌کنند. یکی از والدین در این زمینه گفت: "امروز او مدم مدرسه برای فرزندم اجازه بگیرم می‌خواهم با عمویش ۷ روز در ارومیه که مسابقات ورزشی است بفرستمش. برای بچه‌ام خیلی زیاد هزینه می‌کنم ولی معتقدم والدین باید تو همین سنین استعداد بچه‌هایشان را کشف کنند و آن را پرورش دهند نه اینکه بعداً که بچه‌اش بزه‌کار شد هزینه کنند". والدین دیگری چنین بیان کرد: "بعضی مواقع معلمش چیزی نمی‌خواهد ولی می‌بینم خواهرزاده‌ام که هم سن پسر است و تهران درس می‌خواند معلمشان بازی‌های برای یادگیری ریاضی داده بود برایم جالب بود آن را برای بچه‌ام خرید پسر خوشش او مد". جدول (۱۱) مهم‌ترین مکانیسم‌های والدین و

اجتماعات در جریان مداخله برای پیشرفت تحصیلی دانش آموزان بکار می‌برند همراه با نمونه بیانات مربوط به هر مکانیسم خلاصه کرده است.

جدول (۱۱): مؤلفه‌های مستخرج از پاسخ به سؤال سوم پژوهش

کد باز	تکرار	کد محوری	کد گزینشی
از طریق فعالیت‌های مانند صحبت با معلم بعد از مدرسه، صرف زمان در تکالیف، تلفن زدن به معلم، شرکت در مراسم مدرسه..	۵	الگوسازی اهمیت تعلیم و تربیت	نهاده‌ها کردن ارزشهای اجتماعی، آموزشی و مذهبی توسط اجتماعات محلی و والدین
از طریق کاشت درخت و دادن کارت پارکبانان سبز به دانش آموزان	۷	الگوسازی اهمیت فضای سبز	
نمایشگاه کتاب در مدارس	۲	الگوسازی اهمیت کتاب و کتابخوانی	
از طریق برگزاری نماز جماعت هر روز توسط حاج‌آقا و معلمان در مدارس و سخنرانی‌های در مورد فلسفه نماز و حجاب	۷	الگوسازی اهمیت نماز و حجاب	
فرزندم برای مقاومت در کار علمی تشویق می‌کنم	۳	یجاد خود کارآمدی در یادگیری	تشویق فعالیت های دانش آموز
تقویت حس مسئولیت در فرزندان. جرات بیان اشتباه دیگران که مقام علمی بالاتری دارد	۴	حس مسئولیت، پشتکار و جرات ورزی و صبر در فرزندان	تقویت رفتارهای مربوط به یادگیری
آموزش نحوه خواندن و یادگیری مطالب. آموزش قوانین و مقررات از طریق آموزش عملی عبور و مرور در خیابان‌ها. بحث چراغ‌قرمز. آموزش بهداشت دهان و دندان. مانور زلزله در مدارس	۴	آموزش راهبردهای یادگیری، نظم و رعایت مقررات، بهداشت و حفظ آرامش روحی هنگام زلزله	آموزش روش های یادگیری و مسائل زندگی توسط اجتماعات محلی و والدین
وقتی پسر می‌بیند که یکی پیگیر کارهایش هست ی جوری احساس قدرت و اعتماد به نفس می‌کند که یکی حامی اش هست	۶	احساس عزت نفس تجربیات قبلی	عاطفی
انتقال تجربیات مفید و موفق به فرزندان.	۲		اجتماعی
ایجاد حس رقابت و کار گروهی	۲	رقابت	
کلاس های خصوصی ورزش، زبان		معلم و کلاس خصوصی	مادی

سؤال چهارم پژوهش: چالش‌های والدین و اجتماعات محلی در بحث مداخله در فرایند آموزشی و مدیریتی مدارس چیست؟

هدف از این سؤال بررسی موانع موجود در مداخله والدین و اجتماع محلی در فرایند آموزشی و مدیریتی مدارس است. بر اساس تحلیل مصاحبه‌های انجام‌شده عوامل (شرایط و ویژگی‌های والدین، شرایط و ویژگی‌های دانش‌آموزان، عدم انعطاف معلمان، مشکلات اقتصادی و نبود فرهنگ مداخله) مانع مداخله والدین و اجتماعات محلی در فرایند آموزشی و مدیریتی مدارس بودند.

• شرایط و ویژگی‌های والدین

- عقاید والدین درباره‌ی مداخله

عقاید والدین درباره‌ی مسئولیتشان در آموزش فرزندشان به‌عنوان موانعی برای دخالت مؤثر والدین عمل کند. والدینی که معتقدند نقش آن‌ها فقط فرستادن بچه‌ها به مدرسه است. سپس مسئولیت آموزش آن‌ها را بر عهده معلم است حاضر نیستند به‌طور فعال، در خانه یا مدرسه درگیر باشند. یکی از والدین چنین بیان کرد: " کار اصلی آموزش بچه‌ها بر عهده معلم است وظیفه ما این است وسایل برایشان تدارک ببینم الان سطح کتاب‌ها سخت شده است و نباید در کار معلم دخالت کرد". نوع دیگری از اعتقادات والدین که در دخالت آن‌ها در آموزش بچه‌هایشان مهم است، دیدگاه والدین درباره‌ی هوش فرزندانشان، همچنین چگونگی یادگیری آن‌ها است. یکی از والدین در این زمینه گفت: "بچه‌ای که استعداد درس خواندن داشته باشد نیازی به راهنمایی و کمک دیگران ندارد. پسرم خیلی باهوش هست اگر خدا کمکش کنه می‌تواند در آینده موفق شود ولی دخترم درسش زیاد خوب نیست از همان اول هم استعداد درس خواندن

زیاد نداشت نه من و نه معلمش نمی‌توانیم کاری برایش بکنیم چون استعداد درس خواندن ندارد".

- مشکلات خانوادگی

برخی والدین معتقد بودند که درآمد، تعداد فرزندان، وجود مشکلات جسمی و روحی در بین اعضای خانواده بر مداخله آنها تأثیرگذار است. والدینی که از لحاظ مالی در رفاه هستند می‌توانند امکانات خوبی را برای تحصیل فرزندان خود تهیه کنند و بالعکس. از لحاظ شرایط خانوادگی نیز والدینی که مشکلات روحی و روانی کمتری در زندگی دارند و از انسجام خانوادگی خوبی برخوردار هستند وقت کافی برای مشارکت در آموزش فرزندانشان را دارند، ولی والدینی که به دلایل مختلفی از هم جدا شده و یا در زندگی خود مشکلات فراوانی دارند دیگر وقت کافی برای رسیدگی به وضعیت تحصیلی فرزند خود ندارند. یکی از معلمان در این زمینه بیان کرد که: "برای والدینی شاغل، که هر دوی آنها کار می‌کنند و نوع شغلی که آنها دارند، می‌توان یک مسئله باشد. وقتی هر دوی والدین کار می‌کنند زمان کمتری برای دخالت والدین هم در خانه و هم در مدرسه وجود دارد بنابراین والدین به خاطر خستگی بیش از حد در پایان روز ممکن است کمک به بچه‌ها در انجام تکلیف شب را رها کنند". یکی دیگر از معلمان گفت: "والدینی با سلامت روانی یا ذهنی ضعیف یا بدون یک شبکه‌ی حمایتی مؤثر اجتماعی شامل تمام اعضای خانواده، ممکن است مشکلاتی برای درگیری مؤثرتر در آموزش فرزندانشان پیدا کنند". یکی از والدین در این زمینه گفت: "از مهم‌ترین موانع برای مشارکت در فرایند آموزشی فرزندم نبود وقت مناسب است. بچه عقب‌مانده ذهنی دارم، تمام‌روز درگیر او هستم دیگر هیچ رغبتی برای پیگیری کارهای تحصیلی فرزندم ندارم. بعضی مواقع به بن‌بست در زندگی می‌رسم حتی حوصله خودم هم ندارم. از لحاظ مالی نیز وضعیت مناسبی نداریم. چون وضعیت اقتصادی خوبی ندارم و با توجه به اینکه آموزش و پرورش باید رایگان باشد از والدین نباید کمک مالی بگیرند تا والدین بیشتر

بتوانند مشارکت کنند". سطح تحصیلات والدین دیدگاهشان را درباره‌ی این‌که آیا آن‌ها مهارت‌ها و دانش کافی برای درگیر شدن در جنبه‌های مختلف دخالت والدین دارند را تحت تأثیر قرار می‌دهد برای مثال یکی از والدینی چنین بیان کرد: "سطح سوادم زیاد نیست تا اول راهنمایی خواندم وقتی پسرم به من می‌گوید در حل تمرین‌های ریاضی کمکش کنم نمی‌توانم الان کتاب ریاضی ششم باید در حد دبیرستان حتی بیشتر بلد باشم تا به فرزندم در ریاضی کمک کنم. فقط می‌توانم املای بگویم در تکالیف دیگر زیاد نمی‌توانم کمکش کنم".

- نگرش و خود کم بینی والدین بر غیر مؤثر بودن نقش آنان در امور تحصیلی فرزندان: باوری که والدین در مورد توانایی خودشان برای کمک به موفق شدن فرزندانشان در مدرسه دارند، یک باور دومی است که در دخالت والدین بسیار مهم است. والدینی که دارای سطح پایینی از باور در توانایی خودشان برای کمک به فرزندانشان هستند، احتمال دارد که از ارتباط با مدارس اجتناب کنند، به خاطر دیدگاهشان که چنین دخالت را باعث ایجاد نتایج مثبت برای فرزندانشان نمی‌دانند. در مصاحبه با یکی از والدین در زمینه عدم مداخله‌اش در آموزش فرزندش چنین بیان کرد: "خیلی خوب نمی‌توانم با مدرسه فرزندم ارتباط برقرار کنم احساس حقارت می‌کنم توانایی لازم برای کمک به فرزندم در تکالیفش ندارم. خودش درس‌هایش را می‌خواند و چون می‌داند من نمی‌توانم کمکش کنم از من نمی‌خواهد کمکش کنم". برای بعضی از والدین کمبود اعتماد به نفس در کمک کردن به فرزندانشان به خاطر ساختار زبانی است که زبان اول آن‌ها نیست و آن‌ها احساس می‌کنند که نمی‌توانند ارتباط مؤثری با معلمان داشته باشند. یکی از والدین چنین بیان کرد: "چون معلم بچه‌ام فارس است و من کرد هستم نمی‌توانم خوب با او ارتباط برقرار کنم فقط وقتی خودش دعوت کند و مجبور باشم می‌روم". یکی از معلمان با تجربه چنین بیان کرد: "دیدگاه خانواده‌های طبقه کارگر در مورد رابطه‌ی خانه - مدرسه، جدایی است، درحالی‌که خانواده‌های طبقه متوسط و بالا با مدرسه بیشتر ارتباط دارند. این تفاوت

نگرش نسبی آنها را نسبت به دخالت والدین شکل می‌دهد. در کل اقلیت‌ها کمتر درگیر هستند و کمتر حضور دارند و اطلاع کمتری دارند و کمتر احتمال دارد دسترسی به منابع داشته باشند، در مقایسه والدین طبقه متوسط با موانعی برای درگیر شدن در مدرسه روبه‌رو نمی‌شوند. آنها منابع و نیرویی دارند که آنها را قادر می‌سازد که جستجوی مزایا برای فرزندان خود را ادامه دهند."

• شرایط و ویژگی‌های دانش آموز

- مشکلات یادگیری و ناتوانی

عملکرد بچه‌ها در مدرسه می‌تواند یک مانع یا عامل تسهیل‌کننده‌ی دخالت والدین باشد. وقتی که بچه‌ها در تکالیف مدرسه‌شان به خاطر مشکلات یادگیری و ناتوانی‌ها دست‌وپنجه نرم می‌کنند. والدین به فعال بودن در فعالیت‌های مداخله تمایل دارند اما این مورد همیشگی نیست زیرا در بیشتر مواقع بین مدارس و والدین بچه‌هایی که مشکلات یادگیری و ناتوانی دارند نارضایتی وجود دارد که می‌تواند به‌عنوان مانعی برای دخالت مؤثر عمل کند. برای مثال یکی از والدین بیان کرد: "فرزندم دارای اختلال یادگیری ریاضی و املا است چند بار پیش روانشناس بردمش ولی پیشرفتی حاصل نکرد معلمش هم زیاد پیگیر کارهایش نبود چند تکلیف ساده به فرزندم می‌داد. دیگر خسته شدم و درمان اختلالاتش را ادامه ندادم چون پیش آن روانشناس پیشرفتی حاصل نکرد و هزینه روانشناسان بیرون هم بالا بود."

- عدم توجه به دانش آموزان با استعداد

بچه‌هایی که در مدرسه عملکرد خوبی دارند معمولاً باعث خشنودی والدینشان جهت حضور در جلسات انجمن اولیاء و مربیان است، بنابراین بچه‌هایی که بااستعداد هستند، عامل تسهیل‌کننده‌ای برای دخالت والدین هستند. باین‌وجود، موانع دخالت مؤثر والدین می‌تواند، زمانی آشکار شود که والدین ملاحظه کنند که بچه‌ها بااستعداد چندان

مورد توجه معلمان نیستند یکی از والدین در این زمینه گفت: "دخترم همیشه از معلمش گله دارد که بیشتر به او بها نمی دهد. هرچند او را سرگروه کرده است. خودمم دوست دارم وقتی می روم مدرسه دخترم، مدیرش از او تعریف کند و به خاطر درسش پاداش بدهد ولی به علت کمبود بودجه، زیاد دانش آموزان زرنگ اینجا به چشم نمی آیند".

- مشکلات رفتاری

در حقیقت، معمولاً رابطه‌ی منفی بین مداخله والدین و مشکلات رفتاری بچه‌ها وجود دارد. وقتی مشکلات رفتاری خیلی شدید شود و مدرسه شروع به در نظر گرفتن تعلیق یا اخراج کند تعارض بین مدارس و والدین تقریباً غیرقابل اجتناب است و یک مانع دشواری برای مداخله معنی دار والدین نشان می دهد. یکی از مدیران باتجربه در این زمینه گفت:

"مداخله والدین در این مدرسه کم است شاید یکی از علت این است که آن‌ها به باسواد کردن بچه‌هایشان اهمیت نمی دهند بچه‌های اینجا چون پایین شهر و مناطق حاشیه شهر هستند خیلی پر رو و زورگو هستند همیشه اخراجشان می کنم و از والدینشان می خواهم به مدرسه بیایند ولی بیشترشان هم نمی آیند چون می دانند برای چه چیزی می - گوئیم بیایند".

• عدم انعطاف معلمان

یکی از والدین گفت: "معلم دخترم می گوید که فقط در ساعات ورزش اگر کاری داشتیم پیشش برویم ولی من این ساعت نمی توانم بروم نه گروهی تو تلگرام تشکیل داده و نه شماره‌اش را دارم که پیگیر وضعیت درسی فرزندم باشم".

- همکاری نکردن معلمان

یکی از موانع مداخله اجتماعات محلی در حوزه‌های فوق برنامه مثل ورزش، سرود، مسابقات قرآنی، نبود زمان کافی برای انجام این فعالیت‌ها است چون اجرای آنها به زمان

زیادی نیاز دارد بنابراین، بچه‌ها باید از مدرسه مرخصی بگیرند، ولی واکنش بیشتر مدارس نسبت به این خواسته‌ها منفی است چون مدارس بیشتر به درس اهمیت می‌دهند تا برنامه‌های فوق برنامه. یکی از معلمان در این زمینه گفت: "حوزه علمیه خواستار اجرای طرح فعالیت‌های قرآنی و مسابقات کتاب‌خوانی و اردو بودند طرحشان خوب بود ولی بچه‌ها از درسشان جا می‌مانند و من با توجه به حجم زیاد کارها نمی‌توانم درس برای آن‌ها دوره کنم".

• مشکلات اقتصادی

یکی از موانع اصلی مداخله اجتماعات محلی در مدارس نبود بودجه کافی برای اجرای طرح یا اگر بودجه کافی برای طرح اختصاص داده شده است ولی در اجرا مسئولان طرح ناقص اجرا می‌کنند تا بودجه در جای دیگر هزینه کنند یکی از مدیران در این زمینه گفت: یکی از سازمان‌ها، برنامه‌ای در مورد پیشگیری از اعتیاد تدارک دید ولی بعداً لغو کردند گفتند تداخل برنامه داریم. مدیری دیگری گفت: "اجتماعات محلی در مدارس به خاطر نبود بودجه مداخله نمی‌کنند من خودم بارها از این نهادها دعوت کردم ولی نیامدند چون خودشان برای اجرای طرح‌های آموزشی زیاد بودجه ندارند و از طرفی مدرسه هم بودجه ندارد که به آن‌ها بدهد".

• عدم فرهنگ مداخله

مانع بالقوه دیگری در مداخله والدین، ادراک والدین از سطح دعوت‌های واضح و ضمنی برای مداخله است. وقتی که والدین فکر می‌کنند که معلمان یا مدارس به مداخله آنها ارزش نمی‌دهند، آن‌ها کمتر احتمال دارد درگیر باشند والدین وقتی به‌طور مؤثرتری درگیر می‌شوند که معلمان به‌طور فعالانه آن‌ها را تشویق کنند. معلمان با نظر مثبت نسبت مداخله والدین، نگرش‌ها را نسبت به افزایش دخالت مؤثر والدین تسهیل می‌کنند. یکی از والدین اظهار داشت: "خیلی دوست دارم با مدیر و معلم بچه‌ام دوست باشم و با آنها ارتباط برقرار کنم همیشه از نظری که دیگران در مورد خودم بدهند چه خوب و چه بد

استقبال می‌کنم و به همین خاطر دوست دارم با توجه به اینکه نصف روز دخترم پیش معلمش است از او در مورد تمام ابعاد دخترم نه فقط از لحاظ درسی بپرسم ولی واقعیتش در عمل این‌طوری نیست هر وقت می‌روم مدرسه دخترم، مدیر می‌گوید خانم شما برای چه آمدی مدرسه؟ آمدم احوال دخترم را بپرسم؛ مدیر گفت: بنشین تا معلمش بیاید، معلمش که آمد یک نگاهی به من کرد احساس کرد آدم بی‌سوادی هستم نشست چایی خورد بعد گفت مادر فاطمه هستی، در حد یکی دو کلمه گفت خوب است. خیلی جو اینجا استقبال کننده نیست تا آدم رغبت کند بار دیگر بیایید!"

جدول ۱۲: مؤلفه‌های مستخرج از پاسخ به سؤال چهارم پژوهش

کد باز	تکرار	کد محوری	کد گزینشی
کد باز	۲	اعتقاد والدین درباره‌ی مداخله	شرایط و ویژگی‌های والدین
	۳	اعتقاد به ثابت بودن سطح هوش فرزندانشان	
	۲	فقدان سواد والدین	
	۳	فقدان سرپرستی کامل فرزند	
	۱	بیکاری والدین	
	۴	مشکلات روحی و روانی خانواده‌ها	
		مشغله کاری والدین	
	۲	مداخله کمتر طبقات کارگر نشین	
۴	فقدان اعتمادبه‌نفس	طبقه، جنسیت	
ویژگی‌های دانش آموز	۴	مشکلات رفتاری	ویژگی‌های دانش آموز
	۲	مشکلات یادگیری و ناتوانی	
	۲	عدم توجه به دانش آموزان با استعداد	
عدم انعطاف معلمان	۳	اهداف و برنامه‌کاری	عدم انعطاف معلمان
	۲	همکاری نکردن معلمان با اجتماعات محلی در اجرای برنامه‌هایشان به خاطر اینکه این برنامه نیازمند غیبت زیاد دانش آموز است	
مشکلات اقتصادی	۷	کمبود بودجه	مشکلات اقتصادی
نبود فرهنگ مداخله	۵	عدم استقبال مسئولان مدارس از مداخله والدین	نبود فرهنگ مداخله

بحث و نتیجه گیری

امروزه مداخله خانواده‌ها در فرایند آموزش دانش‌آموزان بیش‌ازپیش احساس می‌شود. حوزه مداخله و همکاری خانواده و مدرسه در مقایسه با سایر موضوعات تحقیقات آموزشی، موضوع مطالعاتی جوانی است. دانش در این حوزه در طول ۳۰ سال گذشته با نظریات دقیق‌تر، سؤالات تحقیقاتی گسترده‌تر، شیوه‌های تحلیل بهبودیافته و تلاش‌ها و علایق مربیان و متصدیان سیاست‌گذار همراه بوده است اپستین و سالیناز^۱ درمجموع آثار منتشرشده و تحقیقات مربوطه، حوزه خاصی از پژوهش را شکل داده و لی طرفدارانش تأکید داشتند که موضوعات فوق‌الذکر نیاز به توجه و تحقیقات بیشتر دارد. اگر وضعیت خانواده عامل مهمی در توجیه تفاوت‌های موجود در پیشرفت دانش‌آموزان باشد، در این صورت، چنین برمی‌آید که در گیرکردن خانواده‌ها برای کمک کردن به موفقیت فرزندان‌شان در مدرسه می‌تواند بخشی از راه‌حل باشد [۸].

همان‌طور که بیان شد، موضوعی که در این پژوهش مورد مطالعه و کنکاش قرار گرفت مداخله خانواده‌ها و اجتماعات محلی در فرایند آموزشی و مدیریتی مدارس بود. برای انجام این پژوهش دو پرسش‌نامه اجرا شد. پرسش‌نامه اول برای سنجش مداخله مدرسه، خانواده و اجتماع محلی در فرایند آموزشی و مدیریتی مدارس مورد استفاده قرار گرفت که یک پرسش‌نامه استاندارد بود پرسش‌نامه دوم به‌منظور تعیین اینکه والدین خودشان چه طور در فرایند آموزشی فرزندان‌شان بدون اینکه از طرف مدرسه دعوت شوند مداخله می‌کنند، بود که بر اساس مؤلفه‌های مداخله خانواده، اجتماع محلی و مدرسه اپستین [۹] در فرایند آموزشی طراحی می‌گردد.

نتایج پژوهش نشان داد مدارس انتخاب‌شده، والدین را در عامل‌های والدگری، ارتباطات، کمک داوطلبانه، یادگیری در خانه و تصمیم‌گیری مداخله می‌دادند اما در عامل

همکاری با اجتماع با توجه به اینکه میانگین نظری بیشتر از میانگین تجربی است؛ می توان گفت در این عامل مدارس اجتماع محلی را در فرایند آموزشی دانش آموزان مداخله نمی دادند. یکی از دلایل مهمی که تمام مصاحبه شوندگان در مورد مداخله کم اجتماعات محلی بیان کردند کمبود بودجه برای اجرای طرح هایشان است و از طرف دیگر مدرسه هم بودجه ندارد تا خودش بودجه طرح های آنها را بدهد. آنها اظهار داشتند که اجتماعات محلی مداخله می کنند اما مداخله آنها مربوط به یک روز خاص مثل هفته درخت کاری... است این مداخله به صورت مدام و در تمام مدارس نیست بکله به صورت گزینشی در چند مدرسه اجرا می شود. اگر به ظورت مدام باشد تأثیر عمیقی بر یادگیری دانش آموزان دارد چون این نوع آموزشها فارغ از ترس امتحان و به صورت متنوع و عملی اجرا می شود. مداخله اجتماع محلی مهم است زیرا مسئله موفقیت علمی، منابعی فراتر از توان مدرسه و خانواده ها می طلبد. نظام آموزشی به منظور تحقق اهداف چندبعدی اجتماع محلی برپاشده و مدارس در خدمت نیازهای اجتماع هستند. از این جهت برقراری ارتباط مؤثر میان مدارس و اجتماع امری طبیعی و ارزشمند به نظر می رسد. هدف از برقراری روابط میان مدرسه و اجتماع، ایجاد اعتماد متقابل از طریق اطلاع رسانی به مردم درباره وضعیت کار مدارس است تا بدین وسیله حمایت قاطع آنان را برای حل و فصل مشکلات گوناگون مدارس جلب نمایند.

یافته ها همچنین بیانگر این مطلب بود که اولویت بندی عامل های مداخله دهی والدین و اجتماع محلی در مدارس از دید مدیران و معلمان دارای اختلاف معناداری می باشند و طبق نتایج به دست آمده عامل یادگیری در خانه، ارتباطات، والدگری، تصمیم گیری، فعالیت های داوطلبانه و همکاری با اجتماع به ترتیب رتبه اول تا شش داشتند. در پژوهش حاضر عامل یادگیری در خانه از دید معلمان و مدیران اولویت اول داشت این نتیجه با یافته های پاتریکاکو و همکاران [۲۴] هماهنگ است نتایج تحقیق نشان داد مداخله خانه -

بنیاد والدین اثربخش‌ترین عامل مؤثر در رضایت معلمان و تعامل والدین و معلمان است اما مداخلهٔ مدرسه بنیاد، تأثیر کمتری در رضایت معلمان داشته است.

اولویت‌بندی عامل‌های مداخله در مدارس از دید والدین اختلاف معناداری داشت طبق نتایج به‌دست‌آمده عامل یادگیری در خانه، والدگری، ارتباطات، همکاری با اجتماع، تصمیم‌گیری و فعالیت‌های داوطلبانه به ترتیب رتبه اول تا شش داشتند. این یافته‌ها نیز با نتایج پژوهش شیربگی، عزیزی و امیری [۲۶] همسو هست؛ بنا بر نظر شیربگی و همکاران میزان مداخله داوطلبانه والدین در فرایند تحصیل فرزندانشان در سطح پایین بود اگرچه والدین از لحاظ نظری از اهمیت مداخله‌شان در آموزش فرزندانشان تا حدی آگاه بودند ولی اذعان داشتند که ارتباط کمی با معلمان دارند و از مشکلات آموزش فرزندانشان آگاهی کافی ندارند [۲۶].

اگر وضعیت خانواده عامل مهمی در توجیه تفاوت‌های موجود در پیشرفت دانش آموزان باشد، در این صورت، چنین برمی‌آید که درگیرکردن خانواده‌ها برای کمک کردن به موفقیت فرزندانشان در مدرسه می‌تواند بخشی از راه حل باشد.

در زمینه تأثیر مداخله والدین و اجتماعات محلی بر یادگیری و آموزش دانش آموزان، از گفته‌های مصاحبه‌شوندگان هفت مقوله‌ی نهاده‌ی نهادینه کردن ارزشهای اجتماعی، آموزشی و مذهبی توسط اجتماعات محلی و والدین، تقویت رفتارهای مربوط به یادگیری، تشویق فعالیت‌های دانش آموز، آموزش روش‌های یادگیری و مسائل زندگی توسط اجتماعات محلی و والدین، آموزش روش‌های یادگیری و مسائل زندگی توسط اجتماعات محلی و والدین، عاطفی، اجتماعی و مادی قابل احصا بود. والدین باور داشتند که حضور و مداخله آن‌ها در برنامه‌های آموزشی و فرهنگی مدرسه باعث افزایش حس اعتماد به نفس، جرات ورزی و مسئولیت‌پذیری در بچه‌ها می‌شود اما نمی‌توانستند استدلال‌های منطقی یا نمونه‌های بارزی در خصوص تأثیر مداخله خود بر آموزش و یادگیری را مستند کنند

بلکه به صورت کلی به این نکته اشاره داشتند که مداخله در آموزش فرزندانشان باعث شده که آن‌ها برخی از تجربیات خوب و مهارت‌های تحصیلی خودشان را به فرزندانشان انتقال دهند. مدیران و معلمان بیان کردند که اجتماعات محلی تأثیر معناداری بر یادگیری بچه مخصوصاً در حوزه آموزش ترافیک و حفظ محیط‌زیست دارند چون آن‌ها این آموزش‌ها را به صورت عملی در مدارس آموزش می‌دهند. آن‌ها بیان کردند که این آموزش‌ها زمانی بیشتر ماندگار است که به صورت مداوم باشد ولی این آموزش‌ها در مدارس یکبار در سال آن‌هم نه در همه مدارس بلکه به صورت گزینشی در چند مدرسه اجرا می‌شود که این اجتماعات بیان کنند که ما چنین آموزش‌های داده‌ایم. همان‌طور که نتایج نشان می‌دهد هر سه گروه والدین، معلمان و مدیران الگوسازی اهمیت تعلیم و تربیت، حفظ محیط‌زیست، اهمیت کتاب و کتاب‌خوانی، اهمیت نماز و حجاب و احساس عزت‌نفس را از مهم‌ترین تأثیر مداخله والدین و اجتماعات محلی بر یادگیری دانش آموزان می‌دانند. این یافته نتایج مطالعات قاضی [۱۱] و شیربگی و همکاران [۲۶] [را در زمینه مداخله مالی و اخلاقی والدین و نشان دادن ارزش اجتماعی تحصیل به دانش آموزان و تأثیر مداخله آن‌ها بر یادگیری دانش آموزان را پشتیبانی می‌کند.

بر اساس یافته‌های این پژوهش عوامل بسیاری شناسایی گردید که هر یک می‌توانند همچون مانعی بر سر راه مداخله مؤثر والدین و اجتماعات محلی در امور مدارس باشند و تعلیم و تربیت را از توسعه و رسیدن به اهداف عالی خود بازدارند. موانع شناسایی شده در این پژوهش، از نظر مدیران، معلمان و والدین دانش‌آموزان مدارس مقطع ابتدایی شهر کرمانشاه مهم و مؤثر تلقی گردیدند و طبق ارزیابی نظرات آنان موانعی مربوط به شرایط و ویژگی‌های والدین همچون " اعتقاد والدین درباره‌ی مداخله - مشکلات خانوادگی - نگرش و خود کم بینی والدین بر غیر مؤثر بودن نقش آنان در امور تحصیلی فرزندان " موانع مربوط به شرایط و ویژگی‌های بچه‌ها همچون " عدم توجه به بچه‌های باهوش - مشکلات یادگیری و ناتوانی بچه‌ها - مشکلات رفتاری بچه‌ها " عدم انعطاف معلمان

همچون " اهداف و برنامه کاری معلم - همکاری نکردن معلمان " مشکلات اقتصادی همچون " کمبود بودجه " و عدم فرهنگ مداخله در مدارس از مهم ترین موانع مداخله والدین و اجتماعات محلی در مدارس هستند. نتایج به دست آمده با یافته های پژوهشی ایوان رساس [۱۸] بلیک هورانی [۱] و با یافته های پژوهشی چن [۳] و اسمیت [۲۸] که شاغل بودن مادران، کمبود وقت، کارهای پرمشغله والدین را از موانع عمده مشارکت والدین در امور مدارس عنوان کرده اند، همخوانی دارد.

پیشنهادها کاربردی که پژوهش حاضر توصیه می کند آن است برای افزایش مداخله والدین و نهادهای محلی در مدرسه لازم است دانش، مهارت و تجربه مدیران، معلمان و والدین نسبت به مداخله و اثرات آن در پیشرفت دانش آموزان افزایش یابد. دسترسی به این هدف بزرگ با برگزاری جلسات آموزشی برای تبادل نظرات و یکی کردن اهداف عام آموزشی و پرورشی امکان پذیر است.

اپستین بیان کرد که دانش آموزان از طریق سه زمینه مدرسه، اجتماع و خانواده تحت تأثیر قرار می گیرند. یادگیری دانش آموزان زمانی که این سه حوزه باهم دیگر قاطع هستند بهبود می یابد یکی از پیامدهای ممکن این نوع از همکاری بهتر شدن رفتار دانش آموز در داخل و خارج از مدرسه است. مر بیان نقش مهمی در تعیین درجه همپوشانی زمینه های خانواده مدرسه و اجتماع دارند. مدارس می توانند همکاری از طریق انجام دادن فعالیت های برای دنبال کردن شش نوع از مداخله خانواده و اجتماع افزایش دهند.

۱. کمک به خانواده ها برای ایجاد محیط خانواده برای حمایت از بچه ها به عنوان دانش آموز از طریق کارگاه های آموزشی، پخش فیلم و برگزاری جلساتی توسط روان شناسان برای والدین.

۲. معلمان در ارتباط با والدین باید نگرشی که حاکی از اعتبار، احترام و احساس یگانگی با آنان داشته باشند

۳. علاوه بر نگرش‌های ارتباطی مناسب برای کار مؤثرتر با والدین، افرادی مانند روان‌شناسان، مشاوران و معلمان که با آن‌ها کار می‌کنند نیازمند به داشتن مهارت‌ها و دانش ویژه هستند. به‌خصوص به مهارت‌های سازمانی برای حفظ تماس با والدین از طریق ابزارهای همچون جلسات، ارتباط کتبی، ملاقات‌های خانگی و ارتباط تلفنی نیازمندند تا بتوانند به مشکلات یا نگرانی‌های زیاد والدین رسیدگی کنند.

۴. یادگیری در خانه یا فراهم خانواده‌ها با اطلاعاتی و ایده‌های برای کمک به دانش آموزان در تکالیف

۵. تصمیم‌گیری یا درگیر کردن والدین در تصمیمات مدرسه و توسعه رهبری والدین.

۶. همکاری با اجتماع یا شناسایی و ادغام کردن منابع و خدمات از جامعه برای تقویت مدارس، دانش آموزان و خانواده‌ها.

منابع

1. Blaik Hourani, R.; Stringer, P., and Baker, F. (2012). Constraints and Subsequent Limitations to Parental Involvement in Primary Schools in Abu Dhabi: Stakeholders' Perspectives. *School Community Journal*, 22(2), 131-160
2. Brown, D. W. (1996). Principals' perceptions of community and staff development in shared decision-making. *Journal of Research in Rural Education*, 12 (1), 17-24
3. Chen, J. (2011). First year high school students' perception of parental involvement in education in a rural area of Heilongjiang province in China. The HKU Scholars Hub, The University of Hong Kong
4. Desforjes, C. & Abouchaar, A. (2003). The impact of parental involvement, parental support and family education on pupil achievement and adjustment: A Literature Review, Department

- of Education and Skills. University of Exeter, UK, ISBN: 1841859990
5. Deslands, R. (2001). A vision of home-school partnership: Three complementary conceptual frameworks. Paper presented at the ERNAPE 2001 and published in the proceedings, A Bridge to the Future-Collaboration between Parents, Schools and Communities, Smith, E. F., van der Wolf, K. & Slegers, P. ITS Stichting Katholieke
 6. Dlavar, A. (2008) Theoretical and practical foundations of research in humanities and social[Persian]
 7. Edvard, R. (2002). Children, Home & School (Regulation, Autonomy or Connection).
 8. Epstein, J. L., & Salinas, K. C. (2004). Partnering with families and communities. *Educational Leadership*, 61 (8), 12-18.
 9. Epstein, J. L., Sanders, M. G., Simon, B. S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R., & Van Voorhis, F. L. (2002). *School, family, and community partnerships: Your handbook for action*, second edition. Thousand Oaks, CA: Corwin Press
 10. Epstein, J. L. & Sheldon, S. B. (2006). Moving Forward: Ideas for research on School, family, and community partnerships. Johns Hopkins university center on school. Family and community partnerships. In C. F. Conrad & R. Serlin (Eds) pp117-137
 11. Ghazi, S. R. (2010). Parental involvement in children academic motivation. *Asian Social Science*. (6), 4
 12. Grolnick, W. S., & Slowiazek, M. L. (1994). Parent's involvement in children's schooling: A multi-dimensional conceptualization and motivational model. *Child Development*, 65: 237-252 Universities to Nijmegen NL-and is available online at <http://www.its.kun.nl/web/publikaties/pdf-files/rapporten/aBridgetothefuture.pdf>.
 13. Hattie, J. (2009). *Visible learning: A synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*. London: Routledge

14. Henderson, A. T., & Mapp, K. L. (2002). A new wave of evidence: The impact of school, family, and community connections on student achievement. Southwest Educational Development Laboratory, National Center for Family and Community.
<http://www.sedl.org/connections/resources/evidence.pdf>
15. Hoover- Dempsey, K. V., & Sandler, H. M. (1997). Why do parents become involved in their children's education? Review of educational research, 67, 3-42
16. Hornby, G. (2011). Parental involvement in childhood education, Springer New York Dordrecht heidelberg London, 180-300
17. Hui-Chen Huang, G. and Mason, K. L. (2008). Motivations of parental involvement in children's learning: Voices from urban African American families of preschoolers. Multicultural Education, 15(3), 20-27.
18. Ivan Rosas, S. (2009). The Participation of Low-Income and Immigrant Mexican Parents in the Lives of High School Children. Stanford University
19. Jeynes, H. W. (2007). The relationship between parental involvement and urban secondary school student academic achievement: A Meta-analysis. Urban Education, 42(1), 82-110
20. Karibayeva, A., & Bogar, Y. (2014). To what extent does parent's involvement in middle school influence children's educational progress. Procedia - Social and Behavioral Sciences 152 (2014) 529 – 533
21. Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30 (1), 607-610.
22. Lin, N. (2000). Social capital: Theory of structure and action. Cambridge: Cambridge University press
23. Mohamadi, E, Bolandhematan, K, & Shirbagi, N. (2013). Investigate the attitudes and capabilities of managers in relation

- to involving parents in educational issues of their children. Degree of M.A. in Educational Management, Faculty of literature and Humanities, University of Kurdistan[Persian]
24. Patricakou, N & Weisseberg, P. & Redding, S. & Wallberg, J. (2005). School–Family Partnerships for Children’s Success, Teachers College, Columbia University, 1-10.
25. Sanders, M. G. and Sheldon, S. B. (2009). Principals matter: A guide to school, family, and community partnerships. Corwin: A SAGE Company sciences. Sixth Edition. Tehran: Growth Publishing
26. Shirbagi, N., Azizi, N, & Amiri, S. (2016). Examining the Concept of Participation and Involvement in Children's Education: A Reflection on Parents and Teachers’ Perception" *Journal of Education*, 22(2) 21-54. (DOI): 10.22055/EDU.2017.12529.1318 [Persian]
27. Shun, W. N., & Tai Hoi T. L. (2015), "How parents were involved in a special school in Hong Kong" *International Journal of Educational Management*, 29 (4). 420– 430
28. Smit, F.; Driessen, G.; Sluiter, R., and Slegers, P. (2007). Types of parents and school strategies aimed at the creation of effective partnerships. *International Journal about Parents in Education*, 1, 45-52.